

ענף הבקר במעברות בתש"ך

באותו זמן. יש לאמוד את הפסד החלב בעקב המחלה ב־30—40 אלף ליטר.

מחלות אחרות לא פקדונו, לשמחתנו, השנה; העדר נבדק כרגיל לשחפת ולא נתגלו מגיבות חיוביות וכן נעלמו ההגבות „הבלתי ספציפיות” שהיינו רגילים בהן בשנים עברו. הצלחנו לבצר כמעט לחלוטין את מחלות העטין בדרך של ברירה קפדנית וחריפה בעדר. מופיעים אמנם מקרים בודדים של מחלות עטין בפרות ותיקות שאין אנו מסלקים אותן מטעמים טיפוחיים. בעדר בני־הבקר לא הופיעו מקרי תחלואה מיוחדים או רציניים ורק בזמן מחלת הפרוט מתו מספר ולדות. התקדמנו בטיפול בעגלות והמחלות הש־כיתות בעדרי בני־הבקר הרכים כמעט שלא הטרדונו כלל.

אך, לצערי, עלי לציין הרעת המצב בפוריותו של העדר; במחצית הראשונה של השנה נראתה עליה ניכרת באחוזי ההתעברות, אך החל מחודש מאי 1960 חלה ירידה תלולה, וטרם נתברר מה היתה הסיבה לכך; יתכן שאלה הם התבלים האחרונים של הפרוט? בתחילת שנת תשכ"א התבלט שיפור ניכר בהתעברות ויש תקווה שנת־גבר בקרוב על צרה זו.

מספר ההמלטות של פרות ומבכירות היה 149 ונתברכנו ב־154 וולדות חדשים, כי נולדו לנו 3 זוגות תאומות ושני זוגות תאומים; 3 וולדות נחנקו בזמן ההמלטה ו־11 מתו, כאמור, מחמת הפרוט; כל השאר גידלנו בהצלחה.

במשך תש"ך יצאו את העדר 42 בהמות מבורגרות; סיבות היציאה היו:

בגלל מחלת פרוט 6 ראש
מסיבות סלקציה 18 "
בגלל עקרות ושונות 18 "

סה"כ 42 ראש

(בכלל זה 8 מבכירות)

ההזנה

זאת לנו השנה הראשונה שלא הוצאנו את העדר למרעה והגשנו את כל האספקה שבשדות המרעה כמספוא קצור באבוס; למעשה סיפקו

שנת תש"ך נפתחה במזל מחלת פה־וטלפיים ואף על פי כן התקדם הענף גם בשנה זו — הגענו להישגים שטרם ידענום במשקנו. אספר על מצב העדר, התנועה בו, התנובה, ההזנה וכו', לפי ראשון ראשון — אחרון אחרון.

העדר

פרטים	תש"ד	תש"ט
פרות, בממוצע שנתי	126	114.5
עגלות, מכל הגילים	136	212
עגלים (כולל קנויים מהחוץ)	123	108
תנובה ממוצעת לפרה, ק"ג	6,231	5,672

זו לנו פעם ראשונה שיכולים אנו להצביע על מספר ניכר של פרות שהניבו תנובות שנתיות בגבולות 7000—8000 ק"ג; ראוייה לציון מיוחד הופעת מחזור של מבכירות שתנובתן הממוצעת היתה כ־5700 ק"ג חלב. הייצור של חלב בשנה זו הסתכם ב־782 אלף ליטר; העליה בתנובה הממוצעת לפרה ולשנה היתה 560 ליטר, ויוצא שתוך השנתיים האחרונות הושגה עליה כדי 1240 ק"ג לפרה בעדר, כשבאותה תקופה גדל העדר ב־30 ראש. מסתבר שהעברת העדר למב־נים החדשים והפעלת המכון לחליבה היו הגור־מים העיקריים להישגים אלה; ומכאן התשובה למקטרגים על השקעות כבדות בענף. מותר לי להאמין שבלעדי שינויים אלה באחזקת העדר ושיפור התנאים בעבודה לא היינו מגיעים למה שהגענו השתא, וארשה לעצמי להתנבא שצפויים לנו בעתיד הישגים נוספים.

מצב הבריאות בעדר

כאמור, נפגע עדרנו בתחילת השנה, בדצמבר, במחלת הפה והטלפיים; המחלה פרצה כעבור יומיים לאחר חיסון כל הפרות והעגלות. כתוצאה מכך נפגעו כל עגלי המרבק בצורה קשה מאוד, ולעומתם — העגלות — הראו רק סימני חולשה כללית, ללא תופעות לוואי טיפוסיות של המחלה. פרות אחדות, טובות, שהמליטו בשעת המחלה, הוצאו מהעדר, וכן מתו 11 וולדות רכים שנולדו

רטובה הצמחיה מהטל, ואין הבהמות אוכלות ברצון. כשיבש הטל מתחיל להעיק החום, וממילא יוצא שהעדר חוזר הביתה מבלי ליהנות מהמרעה. מכיון שביצוע הרעייה בשעות הנוחות (לפנות ערב) היה בלתי אפשרי בגלל סדרי העבודה ברפתים ובמכון החליבה, נאלצנו איפוא לוותר לחלוטין על רעיית העדר; ואין להצטער על כך במיוחד. יכולי המספוא משטחי המרעה גדלו ב־60–80 אחוז בעקב הקצירה. המספוא הקצור שהוגש באיבוסים נאכל עד תום, בה בשעה שברעייה נרמס חלק ניכר של היבול, וכן נאלצנו אז לעתים להשקיע עבודה לא מעטה בקצירת עודפי יבול שהפרות בחלו בהם בשעת הרעייה מחמת בשילותם היתרה של הצמחים.

לאחר שהופסקה הרעייה נקבע מחזור גידור לים חדש בשטחי המרעה: הננו מגדלים סלק־מספוא בחלקות מרעה, הטעונות חידוש לאחר 4–6 שנים של ניצול, כלומר — אין מקיימים את צמחיית המרעה באותו שטח למעלה מ־5 שנים (בקירוב), ובטרם ייזרע המרעה מחדש הננו מגדלים באותו שטח בהצלחה את הסלק. אחרי שהשדה מתפנה מהסלק הננו זורעים שוב את תערובת המרעה, וגם האספסת בכלל זה, ממנה נהנות הפרות בקיץ.

לעונת החורף נזרעים שטחי המרעה תלתן וזון, שנקצרים ומוגשים באיבוס, וזוהי האספקה הגסה העיקרית בימי החורף. על פרטי האספקה בתש"ך אפשר לעמוד מהטבלה הבאה:

המזון לסוגיו השונים	טונות	יחידות מזון	באחוזים
מספוא ירוק (תלתן, אספסת, עשבי מרעה ותירס)	2,214	276,800	25.99
סלק מספוא	770	63,300	5.94
תחמיץ	261	38,620	3.62
קליפות פרי־הדר ועודפי ירקות מהשווקים	420	35,160	3.30
שחת, מכל הסוגים (כולל גם עודפים מהמרעה)	326.5	109,000	10.32
ס"ה מספוא גס	—	522,880	49.86
מזון מרוכז			
(בכלל זה 50 טונות סחיט יבש של סלק סוכר)	590	531,000	50.14
ס"ה	—	1,053,880	100

השנתי של עדרנו וחלקו נע סביב 50%; באופן מיוחד חשוב לציין שכמעט כולו בא משדותינו

שטחי מרעה אלה בלבד ברוב ימות שנה זו את המספוא הגס לאיבוס. הגורם העיקרי לשינוי שיטת הניצול של שדות המרעה — הדאגה לפרות החולבות. במשך שנה ראשונה של אח־זקת עדר החולבות בסככה וחליבתן במכון נוכחנו שאין כל טעם להוגיע פרות אלו ולהוליכן פע־מיים ביום למרעה, תוך התאמת שעות הרעייה ל־3 החליבות ביממה. נתברר שמשטר הרעייה, כפי שהיה נהוג, לא איפשר מנוחה מספיקה לפרות, העלאת גרה שקטה וכדומה, משום שה־עדר היה רוב הזמן בתנועה. עייפות זו של הפרות גררה אחריה גם הפחתה בתנובה.

סיבה שניה לשינוי הנ"ל — השאיפה לנצל ביתר יעילות את השטחים המיועדים למספוא, כיון שהעדר הלך והתרחב. כשהחלטנו להפסיק את רעיית הפרות לא היה עוד כדאי להוציא את העגלות למרעה (כ־70–90 ראש), כי בין כה היה הכרח לקצור ולהוביל מספוא ירוק מאותם השטחים לפרות, ויצא שמבחינה ארגונית וכל־כלית, נוח היה יותר להחזיק את העדר כולו במבנים ולספק לכל הבהמות את האספקה היריר קה בצורת ירק קצור. המרעה תפס למעשה את רובו של שטח השלחין (200–250 דונם) שהוק־צה לייצור מספוא ירוק ועסיסי.

מן הנסיון במשך השנים למדתי לדעת ששעות הרעייה הטובות ביותר בכל עונות השנה, פרט לחורף, הן אלו של אחר־הצהריים, משעה 3–4 ועד לחשכה, כי בשעות הבוקר, ברוב ימי הקיץ,

מהפרטים על האספקה מתבלטת העובדה ש־דיין תופס המספוא הגס מקום נכבד בתפריט

אולם בסידור העבודה היומיומי יחסר על הרוב האיש הנוסף, הדרוש לביצוע העבודות.

הריווחיות

גם אצלנו, כבשאר המשקים, הננו נאבקים קשות על קיומו הרנטאבילי של הענף. לכולם ידועה העובדה שאף השנה לא זכינו בתמורה עבור החלב שתשווה לנו שמלפני שנתיים; המחיר הממוצע שהשגנו היה נמוך ב-1.5 אגורה לליטר, כיון שלא כל החלב ששיווקנו השנה נהנה מהסובסידיה הממשלתית, שנקבעה בהתאם למיכסת הייצור של שנת תשי"ח. כשהתגובה הממוצעת של העדר שלנו היתה למטה מ-5000 ליטר.

אשר לעתיד — מוטל עלינו להשלים את יחידת העדר בהתאם לתיכנון הארצי, להבטיח את ריווחיותו של הענף ולשמור על רמת התגובה, אליה הגענו. נהיה זקוקים להשקעות נוספות במבנים — להקמת סככה ל-100 ראש לפחות, כדי לשכן בנוחות את העדר שיפותח במלואו. וכן מובן מאליו שנצטרך להכשיר ו"לשריק" את צוות העובדים המוגדל והקבוע לענף.

קיבוץ מעברות, פברואר 1961 ישראל סלביץ

ורק 3.3% נתקבלו מהחוץ. בעבר קרה לא פעם שנזקקנו למספוא גס קנוי עד לשיעור של 8—10 אחוזים מכלל האספקה הגסה. התצרוכת בשחת פחתה השנה ב-5% לעומת תשי"ט, וזה נתאפשר בעקב השימוש המוגבר באספקה ירוקה קצורה משטחי המרעה, שהינה כרגיל עשירה יותר בחר מר יבש ומשביעה יותר. בסיכום התצרוכת השנתי תית נתברר שה"העברה" על התקציב התיאורטי לא עלתה על 2.8%.

התפריט הממוצע לפרה בשנה הסתכם כלהלן:

מספוא גס	— 2324 יחידות מזון
מזון מרוכז	— 2428 " "
בס"ה	4752 יחידות מזון

(לפי זה נצרכו לייצור ק"ג אחד חלב — 0.76 יח"מ).

העבודה

בסעיף העבודה אין לציין השנה התקדמות כלשהי, ובין הגורמים הרבים לכך — חילופים תדירים בעובדים, הודקקות לילדים מהמוסד החיר נוכי לביצוע עבודות שונות וכדומה; ויש להת נחם בעיקר בהתמדתן של מספר חברות ותיקות, השומרות על נאמנותן לענף; חלקן בצוות העובדים הקבועים מגיע לפעמים עד למחצית. בקיר בוצנו יש אמנם עתודה גדולה ומנוסה בבוקרות.

לחברנו

רענו וולקני

ברכת עידוד והוקרה לקבלו

סמיכות הוראה באוניברסיטה העברית

המשך והצלח!

מזכירות ההתאחדות

לחברנו

חיים עפרוני ולרעייתו

שפע ברכות

לנשואי בתם חיה עם בח"ל

מזכירות ההתאחדות